

94503257-5	20/06/2025	הארץ - מוסף הארץ	עמוד 24	1/4	35.65x37.81
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

פשרות ומתק שפתיים: "הרבעון הרביעי" מתהווה לתנועת המונים שעוקפת את המחאה מימין

הילו גלזר עמוד 24

"ועידת ההבטחה" של "הרבעון הרביעי" בגני התערוכה בתל אביב, בשבוע שעבר. תפרים גסים של אחווה, אחדות ודרך ארץ

רגע לפני הונקת "ועידת ההבטחה" שקיימה "הרבעון הרביעי" בשבוע שעבר בגני התערוכה בתל אביב, בשעה שאחרוני המשתתפים תופסים מקום, התנגן בחלל השיר "שבט אחים ואחיות". ההמנון של עידן רייכל שהתיימר לפצח את הגנום של הישראליות נראה כמו פס קול הולם לתצוגת תכלית של תנועה שחרתה על דגלה את "הפחתת הקיטוב בעם" – ניסיון להטילא שמיכה קרועה באמצעות תפרים גסים של אחווה, אחדות ודרך ארץ.

אבל נאומו של היו"ר שלה יואב הלר היה שאפתני בהרבה: מעין מאשאפ בין "Imagine" של לנון ו"יש לי חלום" של קינג. "אומרים לנו שהחלום שלנו נאיבי", אמר הלר לאחר שפרס את עיקרי החזון של התנועה, "מרוב פחדים הפסקנו לדמיין. אבל הדרך היחידה להשתחרר מהפחד זה להתחיל לדמיין... תקווה היא היכולת לדמיין ואז להתחיל לעשות. החלום שתיאיתי פה עבור הילדים שלנו הוא לא רק אפשרי, הוא הכרחי. אין לנו ברירה אלא להגשים אותו".

אולם הלהט היוקד והארגון המופתי לא הפכו את האוטופיה של הלר לפגומה פחות. זה היה אירוע יהודי מאוד, לא רק במופעי החיצוניים (ריבוי חובשי כיפות, תפילות) אלא גם בתוכנו, והוא גלש פעמים רבות מדי למופעים של לאומנות המודעת היטב ללאומניותה. הסכסוך עם הפלסטינים לא היה חלק מהליינאפ, ואיש מכין המשתתפים לא הזכיר, ולו במרומז, את חורבנה של עזה. הערבים באירוע היו מיעוט זניח, על הכמה וגם בקהל, ולא במקרה. בוועידה הקודמת, גיבש הרבעון את "מסמך היסוד של הביטחון הישראלי הגדול" שבו נקבע כי "ישראל היא מדינה יהודית בעלת מאפיינים יהודיים במרחב הציבורי" והגדיר את האזרחים הערבים כ"שותפים מלאים ושווי זכויות" שיש לפעול ל"השתלבותם כחלק ממרקם החיים בישראל". עקרונות אלו נארו לתוך "סיפור ישראלי" חדש שהרבעון ניסח, שהוא בעצם סיפור די ישן. הם קוראים לזה "פוליטיקה של הכנסת אזרחים".

הלר הוא לא רק יום חברתי ששם לו למטרה להקים "תנועת המונים אזרחית שנועדה לשנות את הפוליטיקה", אלא גם חוקר ומרצה להיסטוריה. אותו חוש היסטורי עומד ביסוד הרעיוני של התנועה וממנו גם נגזר שמה. "בשתי הפעמים בהיסטוריה שבהן הוקמה ריבונות ישראלית בארץ ישראל היא התפרקה ברבעון הרביעי להקמתה, בין שנת ה-75 לשנת ה-100", נכתב באתר "הרבעון", וכן מוסבר כי בשתי הפעמים, ממלכת שלמה וממלכת החשמונאים, "זה קרה בגלל מריבות פנימיות שפוררו את החוסן החברתי ואיפשרו לאויבים מבחוץ להחריב את המדינה היהודית".

אולם הלר לא בא להשמיע נבואות חורבן אלא "לעורר בכם השראה", ולשם כך לא חסך באמצעים רטוריים: "התגלות רוחנית" שחוזה בבוקר אותו יום ממש כשנתקל בצמד מטפלות המסיעות שישה פעוטות כלולים; קריאה פרשנית ב"שדה החלומות", סרט הוליוודי מהאיטליה; הספד שנשאה שרית זוסמן, אמו של רביסמל בן זוסמן שנפל בעזה; ציטוטים מפיו שורד השואה ויקטור פרנקל ("מי שיש לו את הלמה ימצא את האושר"). אבל האילן הגבוה ביותר שבצמרתו נתיב הלר היה הרצל, כבואו לכונן את הקונגרס הציוני הראשון. "הרצל הלך אז למשיענים, לב רונים ולעיתונאים שהיו ציניים", אמר הלר, כרך

חרבו דרבו בדרכי נועם

לא פחות מ-7,000 איש השתתפו בכנס השנתי של "הרבעון הרביעי", תנועה חדשה שקמה לה מתחת לרדאר וסחפה אחריה המונים. מיהם האנשים שעומדים מאחוריה ומה בעצם הם רוצים?

הילו גלזר צילום: איתי רון

20.4x26.79	2/4	עמוד 25	הארץ - מוסף הארץ	20/06/2025	94503256-4
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונות - 80790					

כמתחרה, או בפועל אין אופוזיציה. המשחק הוא במעמד צד אחד".

הלך לא תופס עצמו כמי שמפחד לעלות למגרש. "הרבעון" הוא כבר המיום המשמעותי השני שלו, לאחר שבמשך שמונה שנים עמד בראש "מעו", ארגון שמפעיל תוכניות מנהיגות שונות בשיתוף פעולה עם גורמים ממשלתיים. בתקופתו הארגון העלה על נס את עקרון "הפצת האמון" ככלי לשגשוג חברתי-כלכלי, הציב את הממלכתיות כערך מרכזי ונקט גישה המהדהדת את אותה אסטרטגיית 80/20 – להתמקד ב-80% מהנושאים שיש עליהם הסכמה רחבה הציבור ולהניח בצד את ה-20% השנויים במחלוקת.

החתימה לקונסנזוס איפיינה גם את הרצאותיו בפני עמיתי מעו, וכמה מהם התרשמו כבר אז שפניו לפוליטיקה. "יואב הבין שעם כל הכבוד לרשת של בוגרי מעו, אלף איש זה לא כוח פוליטי משמעותי", מציע אחד מהם, "לכן הוא הלך להקים תנועת המונים".

הלך לא עזב לבד, אלא לקח איתו כמה מעמדי התווך של מעו. ביניהם אלה רינגל, שהובילה תוכניות ניהול מרכזיות במעו והיום משמשת כמנכ"לית הרבעון הרביעי; הדס להב, לשעבר סגנית עורך "ידיעות אחרונות", שהובילה את האסטרטגיה התקשורתית והשיווקית של מעו והיום מנהלת את מחלקת התוכן והמדיניות של "הרב עון"; נתנאל בן שושן, מנהל חטיבת התקשורת של מעו שכעת מחזיק בתפקיד דומה ב"רבעון"; איתן זליגר, שותף בחברת זליגר-שומרון תקשורת שהיה בעבר חבר פאנל בתוכנית "הפטריוטים", בוגר אחת התוכניות של מעו וממייסדי "הרב עון"; ואיש ההייטק אורי הרמן, אף הוא בוגר מעו שנמנה עם הגרעין המייסד של "הרבעון".

מגרעין זה של יוצאי מעו נבט ארגון גדול ומסועף, עם תקציב שנתי של כ-15 מיליון שקל שנשען על תרומות. העמותה ניוונה מקרנות לירברליות כמו קרן שוסטרמן (תרומה בסך 1.3 מיליון על פי הדיווח האחרון), תורמים פרטיים כמו יום ההייטק תמיר כרמי (300 אלף שקל) וקרנות יהודיות-אמריקאיות. גם ג'פרי שוורץ, איש עסקים ופילנתרופ המשמש יו"ר מעו, תרם ל"רבעון" כרבע מיליון שקל בשנת הקמתו.

הארגון צומח בקצב מסחרר, ותקציבו גדל פי שבעה בתוך שנה אחת בלבד. לאחרונה שכר הארגון משרדים חדשים והגידול במשאבים מתבטא בין השאר בתשלום לעובדיו. עלות שכרה של המנכ"לית רינגל, למשל, עמדה בשנה שעברה על כ-40,000 שקל בחודש. ניכר שסכומים לא מבוטלים הושקעו גם ב"ועידת ההבטחה". הערב עצמו נפתח בסרטון שהורכב מסטיקרים שיצרו משפחות שכולות להנצחת יקיריהם שנפלו במלחמה בעזה. גם חיילי המילואים ורעייתיהם גילמו תפקיד מרכזי באירוע, ובכל פעם שאחד מפעילי הארגון נקב במספר הימים שבהם לבש מדים השנה, הגיב הקהל בתשוואות.

שלי שם טוב, אמו של החטוף עומר שם טוב שחזר מעזה בעסקה אחרי 505 ימים, הצטרפה לאחרונה לתנועה והפכה במהירות לדמות מפתח. הנאום שלה היה הראשון בוועידה ועיקרו היה הקריאה "לאחדות ולא אחדות". גם היא תיארה את שדה הקרב כמרחב שבו הקריאה הזאת מתממשת. "בטנק יש ארבעה לוחמים – אחד בחר בן גביר והשני במרצ – אבל ביחד הם כוח אחד", אמרה שם טוב בהתרגשות ניכרת. "כשאנחנו נבין שאנחנו

התערוכה מעידים ש"הרבעון" הצליחה להתבסס כתנועת שטח משמעותית.

ד"ר ש"י אגמון, פילוסוף פוליטי מאוניברסיטת אוקספורד והמנהל האקדמי של מכון מולד, סבור ש"הרבעון" ממחיש את התמורות שחלו במרכז הפוליטי והרעיוני בישראל, שאותו הוא מרבה לחקור. אגמון מציין שתנועות כאלו מבקשות לבטא את קולו של "הרוב הדור מ", קבוצה של יהודים ציונים ("קשה מאוד למצוא ערכים במעגלים אלה") המהווים 80% מהעם מסכימים על 80% מהדברים. "אין אצלם חלוקות מהותיות על נושאים כמו חלוקת הארץ, ביטחון, התנחלויות, יהדות, או צדק חל"קתי", אומר אגמון. "לשיטתם, קבוצות בתוך הרוב היהודי המתון מתגוששות בינו ובין עצמן בגלל השוליים הקיצוניים, לא כי באמת יש ביניהן חוסר הסכמה מהותי על אופי המדינה."

מתפיסה זו גם נובעים הפתרונות של תנועות כאלה בנוגע למחלוקות חריפות בחברה הישראלית, ממשיך אגמון. "הן מציעות מסמכי פשרה, נוסחאות קסם שיאזנו את כל הניגודים וייצרו 'הסכמות רחבות'. הטרגדיה היא שכאשר צד אחד בתחרות הפוליטית רואה עצמו כשופט ולא

לולאה סביב "גילויי הציניות כלפי מה שאנחנו עושים ברבעון הרביעי", ומיד ליפף שוב את הקר שר סביב חווה המדינה. "הרצל אמר – אין בעיה, נלך לעם, נקים מוסדות, ניתן לאנשים את תחושת העוצמה הזאת".

גם "ועידת ההבטחה" לא הכויבה והיתה מפגן עוצמתי שהצליח להטעין את 7,000 משתתפיו באנרגיות דומות. "הערב קם מחנה ההסכמות במדינת ישראל", הכריז הלך לקראת סוף הערב, אשר לכל אורכו ריחפה השאלה: על מה בעצם הם מסכימים?

80% הצלחה

הרבעון הרביעי, שהוקמה לפני שלוש שנים, מבקשת "להוביל שינוי משמעותי במציאות הישראלית על ידי יצירת כוח אורח-פוליטי רחב, המאזן ומכיל את הקולות השונים בחברה באמצעות פתרונות פורצי דרך המבוססים על הסכמות רחבות". מעל בימת הוועידה צוין כי לתנועה יש היום כ-200 אלף תומכים, 13 אלף פעילים מרכזיים, הנהגה שמונה 300 איש ונוכחות ב-48 קהילות. גם אם נפח הפעילות שלה בפועל צנוע יותר, האלפים שגדשו את גני

22.18x27.51	3/4	עמוד 28	הארץ - מוסף הארץ	20/06/2025	94503258-6
בנימין זאב הרצל - בהקשר לצינון - 80790					

בין ימין ושמאל אלא בין מחנה ההסכמות לבין מחנה ההכנעות.

ובכל זאת, בהטיית אוזן ערנית לבמה, אפ"ר היה לשמוע לאורך הוועידה מסרים שמזכירים את הקמפיין המתבשל של נפתלי בנט. הלך עצמו לא מזהה שום דמיון. "אני לא יודע מה למשל עמדתו של בנט בסוגיה המשפטית, בעוד שלנו יש עמדה מנוסחת וברורה", אמר השבוע בראיון טלפוני. "נפגשתי עם בנט בפעם האחרונה לפני שנה וחצי, כפי שאני נפגש עם כולם, אבל אין לנו שום שיתוף פעולה איתו או עם מפלגה אחרת".

בכל מקרה, אשת התקשורת והתסריטאית רותי רודנר שהשתתפה לאחרונה בכנס פעילים של בנט, היא גם פעילה מרכזית "כרבעון" והווי מנה לעלות לבמה כדי להציג את מתווה "הרב" עון" להקמת ועידת חקירה ממלכתית לאירועי 7 באוקטובר, בהסכמה רחבה. לצד רודנר, שהיתה פעילה דומיננטית במחאה נגד ההפיכה המשפטית, עמדה מירב מלול שפונתה מגוש קטיף בה תנתקות וייצגה את הציבור "שאיבד אמון במערכת המשפט הרבה לפני הרפורמה של לוי". זו הכירה בכאביה של רעותה ולהפך, והן תיארו "שייכות מרתונית" שמתוכן גיבש צוותן שני מרשמים אפשריים. לפי הראשון, את חברי ועדת החקירה הממלכתית יאייש הרכב של שלושה: נשיא בית המשפט העליון השופט יצחק עמית, "ח"כ מהקואליציה וח"כ מהאופוזיציה. לפי ההצעה השנייה, הוועדה תמונה בהסכמה פה אחד בין עמית לבין המשנה שלו נועם סולברג, שופט שמרן.

"בשנה האחרונה עובדים אלפי אנשים ביחד על בניית פתרונות בהסכמה סביב הנושאים הכי כואבים ומורכבים שמבעירים את החברה שלנו", בישרה ד"ר רעות פינברג-דסברג, חברה מרכזית בצוותים הללו, והכריזה כי "הצלחנו לפצח משהו אדיר – פתרונות חדשניים בחינוך, בביטחון, בדת ומדינה, ובגיוס".

בין השאר הוצג פתרון תלת-שכבתי ליציאה מדורגת מהמשבר החוקתי ולתיקון המשטר בישראל. בשלב הראשון, "חסם עורקים" לקביעת כללי המשחק הבסיסיים בין הרשויות שבו יוגדרו בין השאר הרכב הוועדה לקביעת שופטים וסמכויות היועצת המשפטית לממשלה. המדרגה השנייה היא "ביזור הכוח" באמצעות שיטת הבחירות: הגדלת הכנסת ל-180 חברים שייבחרו בבחירה ישירה, בצד הגבלת כהונת ראש הממשלה והגבלת האפשרות לנקוט נגדו בהליכי כים פוליטיים בזמן כהונתו. ולבסוף, כינון "איוון חוקתי חדש" שעיקרו עיגון השוויון וחובות האדם בחוק יסוד, בצד צמצום היכולת של בג"צ להתערב בהחלטות ממשלה.

על הבמה הוצג גם "מודל גיוס ומודל אורחות חדש" שלא חידש הרבה. עיקרו מעבר למודל שקובע מכסות של פטורים ל"עילויים" בלבד, לפי קריטריונים מוגדרים ושקופים. בצד המסכת הזאת, הקהל הוזמן להשתתף במשחק אינטראקטיבי לדירוג "הנושאים שהכי חשוב לכם לגבש עבורם פתרונות בהסכמה". בין ההצעות שעלו היו "הגבלה ל-20 משרדי ממשלה", "יותר יהדות, פחות כפיה" – להעביר אחריות לרשויות המקור מיות"ר והובלת מערכת החינוך לעידן ה-AI. רק בקצה הלוח הוצגה הצעה הנוגעת לנושא המדיני-בטחוני שעיקרה חזון שדוף למדי של "הובלת ציר

התערוכה היו מרכיב עיקרי בתצוגת התכלית הזאת. בין היתר היו שם ארגונים שמוזהים עם החלקים הליברליים של הציונות הדתית (יסודות – תורה ודמוקרטיה, תנועת המכירות המעורבות), ארגוני מילואימניקים לסוגם (פורום המילואים הדתי-לאומי, תנועת "מתמרנות" שהקימו נשות חיילי מילואים), וארגונים שפועלים למען שילוב חרדים בצה"ל (תחלס – תוכנית חרדים לסידור) ולהשתלבות הציבור הדרוזי (המרכז הישראלי הדרוזי).

אבל שורת הדוכנים הארוכה הזאת היתה גם כן טוי למרחק הרב בין ביניהם. שהרי מה לארגון כמו "דרך שירה בנקי" שהוקם על ידי הוריה של הנערה שנרצחה במצעד הגאווה בירושלים, המחנך לסוב לנות והתנגדות לאלזימות, ולארגון "צו 9" שפועל העיקרי היה חסימת משאיות הסיוע ההומניטרי לרצועת עזה, לעתים תוך שימוש באלזימות, ובשל כך הוטלו עליו סנקציות אמריקאיות?

גם שי ברמסון, יו"ר ארגון "חברותא" להומואים דתיים, הסתובב בין הדוכנים הללו ונראה כתוהה על הקשר ביניהם. ברמסון התלבט אם להירשם לוועידה "בגלל הרתיעה הבסיסית מהקווי" הדביק של הטוב המשותף" ולבסוף הגיע מתוך מחשבה שיוכל להפיק ממנה תובנות שרלוונטיות לארגון שלו. "חברותא" מנקות לתוכה הרבה מאוד טיפוסים, הסביר ברמסון, "אנשי שמאל, אנשי ימין, חרדים, כאלה שעזבו את הדת ויש להם סוג של אנטי כלפיה, ואפילו נער שהגיע לקבוצה שלנו בגוש עציון עם חולצה של להב"ה. אני מקווה שהרבעון יבטא איזושהי אמירה שמבוססת על המתווים שהם יצרו, כדי להשפיע באופן ממשי על המציאות".

אולם תקווה זו נכונה. "זה היה מפגן כוח שלא אמר הרבה", אמר ברמסון כמה ימים לאחר מכן. "אם אתה באילת ונוסע צפונה, הרבה טרמפיסטים יעלו על האוטו שלך אבל בסוף אתה צריך לכוון לאנשהו". אולם הוא בכל זאת מצא עניין מסוים ב"ועידת ההבטחה", בעיקר מזווית סוציולוגית. זאת לאור הנוכחות הכוללת והמוחשית מאוד בכנס של הציונות הדתית על גווניה. "ציבור דתי-לאומי גדול, שמבחינתו סמוטריק" היה ונשאר מוקצה, ומרגיש שאין לו בית פוליטי".

ואכן, ברגעים רבים נראתה הוועידה כמו כנס היסוד של הימין הרך: אותו אלקטורט חמקמק ומחוזר, אשר נתפס ככזה שבכוחו להכריע בחירות בישראל. הלך ואנשי "הרבעון" דוחים כמובן את מיתוגם כימין רך. "שואלים אתכם כל הזמן, אתם ימין או שמאל, אבל מי אמר שאנחנו צריכים להיכנע לחלוקה הזאת?" שאל-אמר הלך לקהל בנאומו. "התשובה שלנו היא שהערב אנחנו מחלקים מחדש את החברה הישראלית. לא

אחד, אף אחד לא יוכל עלינו. אנחנו עם הנצח". אגמון מציין שאמירות כמו זו פותחות צוהר להבנת המרכז החדש, שהוא תנועה אינטלקטואלית בעלת מאפיינים ברורים. "בבסיסה נמצאת התפיסה שבעיית היסוד של החברה הישראלית היא קיטוב. לא קריסת מערכת הביטחון ומוסדות המדינה ב-7 באוקטובר, לא ניסיון ההפיכה משטרית שקדם לו, ולא עליית הכהניזם. אבל המילה קיטוב לא מסבירה מה גרם לקיטוב ואיך ניתן לפתור אותו. למשל, קיטוב יכול לנבוע ממצב שבו צד אחד הולך יותר ויותר ימינה ומל"בה שנאה בין המחנות, כמו במקרה של התנועה הכהניסטית בישראל. במצב כזה הדרך לצמצם קיטוב היא להכריע אותו פוליטית ולהחזיר את החברה לסולידריות ומתינות. אך המרכז החלול לא מביא בחשבון את האפשרות הזאת. ההנחה המובלעת שלו היא שיש מיעוטים קיצוניים שווים בכוחם ובגודלם בשני הצדדים שעושים את כל הרעש, ושהמשמעות של צמצום הקיטוב היא הליכה לאמצע, ביניהם".

משל הטרמפיסטים

בנאומו הודה הלך ל"אלפים רבים מפעילי הרבעון ותנועות נוספות שלא מוכנים לוותר על הסיכוי לכנות פה בית משותף". ואמנם, אותן תנועות שותפות שהציבו עגלות ממותנות בגני

צילום: נועה לבנת-אגמון

"לפי 'הרבעון הרביעי', בעיית היסוד של החברה הישראלית היא קיטוב", אומר הפילוסוף הפוליטי **ש"י אגמון**, "אבל קיטוב יכול לנבוע מכך שצד אחד מקצין, כמו במקרה של התנועה הכהניסטית. במצב כזה צריך להכריע אותו פוליטית. אך המרכז החלול לא מביא בחשבון את האפשרות הזאת"

22.3x26.86	4/4	עמוד 29	הארץ - מוסף הארץ	20/06/2025	94503259-7
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

יו"ר "הרבעון הרביעי" יואב הלר. אולי יקים מפלגה
צילום: איתי רון

אנחנו שונים? בזה שאנחנו עושים את הדברים מלמטה. המשימה הראשונה שלנו היא להביא להקמת ממשלת הסכמות ציונית רחבה שתגיש לבעיות היסוד של החברה הישראלית. נרתום את התשתיות הרחבות שיצרנו ונביא את המתוים שניסחנו — למשל חוקה בהסכמה תוך חמש שנים — כדי לגרום לזה לקרות. אנחנו לא מאלה שרק קוראים 'אחדות', אחדות' אלא גם מביאים את הפיתרונות."

אבל למה הסכמה רחבה היא ערך בפני עצמו? אם יש הסכמה רחבה על ג'נוסייד, נעשה ג'נוסייד?

"אפשר לבקר, אבל מתוך היכרות. הוועידה הקודמת שלנו הוקדשה לכתיבת סיפור ישראלי. מתוכו חילצנו עשרה ערכים מרכזיים ובהם הערך שקובע שישאל את היסוד של החברה הישראלית, לא רק בשיטת המשטר שלה אלא גם בערכיה. לכן אני לא מקבל את זה שטוענים כלפינו 'אין לכם גבולות'. ודאי שיש לנו גבולות."

"בעיניי דווקא אנרגיה של הכנעה היא כוון שיכולה להביא לאסונות", ממשיך הלר, "לכן אנחנו מגדירים מסגרת ערכית ומשקיעים המון מאמץ כדי לצקת לתוכה תוכן. ברור שאחדות רק של סמלים זה מבוא לפשעים."

הלר מציין כי מטרה מרכזית נוספת של "הרבעון" היא "להורים חמצן לתוך המערכת הפוליטית הצינית ועייפה. להביא לתוכה אנשים חדשים, את אנשי 8 באוקטובר."

כלומר, תקימו מפלגה?

"אנחנו עדיין דנים בזה. בהחלט יכול להיות שנערוך הצבעה בקרב חברי התנועה על מהלך שבו חלק מראשיה יקימו מפלגה שתהיה מופרדת מהתנועה."

יכול להיות שבסוף נמצא אותך משתלב בשימת אחת ממפלגות המרכז?

"חד משמעית לא. זו התחייבות. אבל לא אמרתי שאני לא הולך לפוליטיקה."

הקהל בכנס הוזמן להשתתף במשחק אינטראקטיבי לדירוג "הנושאים שהכי חשוב לכם לגבש עבורם פתרונות בהסכמה". בין ההצעות שעלו היו "הגבלה ל-20 משרדי ממשלה", "יותר יהדות, פחות כפייה" ו"הובלת מערכת החינוך לעידן ה-AI". ואף מילה על הפלסטינים

הימנית יותר במרחב הזה, כמי שייצג לנפתלי בנט בימי ממשלת השינוי והשפיע עמוקות גם על חילי טרופר, שנודע כבעל השפעה משמעותית על גנץ. ואילו ללפיד יש את יאיר זיון, יועץ צו הקרוב מזה יותר מעשור, ומחבר הספר "המרכז: התשובה הניצחת לקיצוניות ולקיצוניות". התנועה הרעיונית הזאת מתבטאת גם בהקמת מכוני מחקר ותנועות שטח שעוסקות בקידום "פתרונות" ברוח ערכי המרכז: "פנימה" של שיפירון; "כונים מחדש", מכוני מדיניות יישומי שב ראשו עומדת נעמה שולץ, לשעבר מנכ"לית משרד ראש הממשלה של לפיד; מכוני "תכלית", שפועל "לחיווק הדמוקרטיה ולחידוש האמנה האזרחית בין כל חלקי החברה הישראלית" ושאנשי גילמו תפקיד מרכזי במגעים לפשרה בבית הנשיא בימי ההפיכה המשטרית; "יוזמת המאה" שמטרתה "להתמודד עם משברי הממשל והחברה ולקדם תפיסת מרכז מעמיקה ומעודכת" בת" בהובלתה של פולי בורנשטיין, לשעבר מייסדת "תנועת דרכנו" (ואשתו של יואב הלר); וכמובן "הרבעון הרביעי", שבונה עצמה כתנועת המונים של הקולות המתונים.

"הפעילות שלה צמחה דווקא בימי ההפיכה המשטרית, כשהממשלה היא ימין על מלאמלא, הכהניום בשלטון וחובטים במחנה הליברלי בכל הכוח", מציין אגמון, "בימים כאלה היית מצפה שהמחנה הליברלי ישיב מלחמה ושתקום אלטרנטיבה רעיונית לימין. מה שקרה בפועל הוא שהמחנה הליברלי הקים ארגונים 'מקצועיים' ו'אפוליטיים' בחלקם שעוסקים בניירות מדיניות והצעות חוק. זה ביטוי נוסף לבריחתו של המרכז החדש מפוליטיקה, והפקרת המערכת לימין, מתוך פחד להיאבק."

אולי עוד לא נתנו למרכז החדש הזדמנות ממשית למשול?

"אבל נתנו. ממשלת בנט-לפיד היתה כל מה שהמרכז החדש חלם עליו. נושאים שבמחלוקת כמו עתיד השטחים או המדיניות בעזה נדחקו הצידה. הרצון היה לקדם 'יעילות, מנהל תקין ומ' קצועיות. זה לא הצליח. החלום שאם נמנה מנהל טוב, למרות שהוא סרבן שלום ולמרות שהוא היה מנכ"ל מועצת יש"ע, נקנה קצת שקט, נחזיר את הספינה למסלולה והתנועה הביביסטית-בן גבירי-סטית תתפוגג — התרסק. למעשה, ככל שהמרכז החדש צבר יותר כוח, כך הכישלון שלו נעשה יותר מהדהד. הוא הבטיח 'יעילות ומתינות והמחנה הליברלי קנה את הסחורה הזאת בהמוניו. אלא שבינתיים, קיבלנו את העידן הקיצוני, הכהניסטי המושחת והמקטב אי-פעם. על המרכז החדש מוטלת האחריות להסביר למה שהפעם זה 'יעבוד'."

הלר, לזכותו ייאמר, מפגין צניעות בהקשר הזה. "אנחנו נעשה ניסיון", הוא אומר, "במה

מזרח-תיכוני מתון". בדברי ההסבר נכתב כי ציר זה "יישען על שיתופי פעולה ביטחוניים, כלכליים ומדיניים עם מדינות ערביות פרגמטיות, בעיקר סביב עולמות החדשנות והיכולות הטכנולוגיות". ואף מילה על הפלסטינים.

"אתה צודק, אבל אין לנו כוונה להתעלם מהנושא הזה", התייחס לכך הלר בשיחה עמו, "גיב' שנו צוות שעובד עכשיו על סוגיית הביטחון ובתוכה הסכסוך. אבל צריך להגיד כבר עכשיו: כל מי שאחרי 7 באוקטובר לא עושה חשיבה מחודשת על הסכסוך ומסרב לנטוע אותו בהקשר אזורי, עיניו לא בראשו."

אגמון מציין כי התחמקות זו, האופיינית כל כך למרכז הפוליטי, היא תכונה נרכשת ולא נטייה מולדת. הראיה לכך הוא "המרכז הישן" שכונן אריאל שרון עם הקמת מפלגת קדימה. "קדימה הצליחה לסדר מחדש את הכוחות הפוליטיים בישראל — ממערכת שבה יש רק שתי מפלגות שלטון פוטנציאליות — עבודה או ליכוד — למערכת שבה המרכז הוא האלטרנטיבה השלטונית הרצויה לימין. היא גם הציגה דרך שלישית לפתרון הסכסוך: נסיגות חד צדדיות. אפשר לאהוב את הפיתרון הזה, אפשר לשנוא אותו, אבל הוא הוא יצר תחרות פוליטית אמיתית: שכנוע הציבור לא על ידי התחנפות לימין או מיתוג מבקרי הימין כבוגדים — אלא הצגת עמדה מהותית מתחרה בנוגע לדרך המיטבית להשגת ביטחון."

אך עם כניסתו של לפיד לפוליטיקה ב-2013 החל להתגבש, לפי אגמון, מרכז חדש מסוג אחר לחלוטין, אשר מאז התממש במגוון צורות פוליטיות ואגב כך הגדיל את כוחו: מברית האחים עם נפתלי בנט, דרך הקמת מפלגת חוסן לישראל וכניסת גנץ לפוליטיקה, האיחוד הגדול של מפלגת כחול לבן וכמובן הקמת ממשלת השינוי. "מאז שלפיד עלה וגנץ נכנס לזירה הפוליטית, אף אחד מנציגי המרכז החלול לא הציג הצעה משמעותית שאיתגרה את נתניהו בנושאים ביטחוניים", אומר אגמון, "הם למעשה תמכו בנתניהו כמעט בכל נושא: מניהול הסכסוך, דרך יציאה מהסכמי הגרעין, ועד לסבבים בעזה. במ' קום עימות על בעיות היסוד של החברה הישראלית — לית המרכז החדש התמקד במנהל תקין, 'אחדות' ו'ממלכתיות'. לדידו, הבעיה עם הימין היא לא הדרך והערכים שהוא מוביל, אלא נימור סים והליכות — הם מדברים לא יפה."

בשנים האחרונות, ניכר שהמרכז הפוליטי מנסה ליצוק תוכן משמעותי יותר לעמדות שלו, ולהגדיל את משקלם הסגולי בשוק הרעיונות. אחת הראיות לכך היא עלייתם של אינטלקטואלים המזוהים עם המרכז הפוליטי. ד"ר מיכה גודמן נחשב למנסח האולטימטיבי של הפינה